

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VI me, 1480

Prima pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

haberet dicta clausula nec suspicari quidem poterat: quoniam deus hoc abscondit a sapientibus et prudentibus: et reuelauit paruulis. Rogemus ergo deum &c.

**In die sancti Stepani prothomartiris
Prima pars: Sermonis duodecimi**

Iacobus Ihesus turbis iudeorum et principibus sacerdotum. Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas &c. Math. vicesimoter cō
Prima pars huius euangelii habetur Lucē vñ decimo. residuum vero vsq; ad finem ponitur 13° eiusdem. Cum alicui principi fuerit rebellis aliqua gens aut natio sui principatus. primo ad eam reuocandam dirigit barones: seruos et legatos. que si ad pacis concordiam non redierit vastationem comminatur et penam. quia vero iudeorum natio diuino principatui semper resistit. ideo dominus ad eam conuertendam misit prophetas cui tamen in malicia perduranti comminatur temporalem penam et eternam. vnus vero baronum qui ad hoc missus est. fuit gloriosus prothomartir Stephanus cuius hodie natalicia celebrantur In hodierno euangelio ubi agitur de vocatione gentis iudaice tria tanguntur. Primum est iudaice gentis peruersitas et nequitia. Secundum est obstinate mentis aduersitas et duricia. ibi. Hierusalem hierusalem. Tertium est pene subsequens calamitas et miseria ibi: ecce reliquitur vobis: Bene autem magna est peruersitas et nequitia gentis illius. quoniam vt dicit prima pars euangelii. eos occidere qui propter ipsorum conuersionem fuerant missi. in qua parte quatuor ponuntur. **X** Primum est sanctorum destinatio: cui dicit: dicebat Ihesus turbis iudeorum: congregatio iudeorum turba dicitur. quia turbulenta erat contra christum Psalmista. turbati sunt et moti sunt sicut ebrius. per hoc etiam intelligit laycos: et principibus sacerdotum. per hoc tangit clericos. clericis enim loquebatur et laicis. vt ad penitentiam reuocaret: ecce ego mitto ad vos: rebelles et incredulos. Nota q; christi officium est mittere. tum quia missus fuit a patre. Iohannis ultimo Sicut misit me pater et ego mitto vos. tum etiam quia christus ē dei sapientia ad quem pertinet mittere sapientes in mundum. unde Lucē vñdecimo. Sapientia dei dixit. mittat ad illos prophetas et apostolos. **B** Deinde ponitur nuntiorum triplex dignitas: et prophetas. 4. Regū. 17. misi ad vos in manu seruorum meorum

Sermo

proximarum quos non audistis: sed indurastis ceruicem vestram. Nota q[uod] iudaico populo sepe alijs p[ro]ph[et]ia necessari[us] fuit p[ro]p[ter] ta. Primo vt futurorum denunciationem confirmaret q[uod] a deo missi erant p[ro]ph[et]e. et sic illis crederent. Secundo vt c[on]minatio future pene iudeos a malis compelleret. Tercio vt de misterijs cri- sti instruerentur. Deinde ponit alium dignitatis gradum: et sa- pientes: misit sapientes. non tamen sapientia seculi que stulticia est apud christu[m]. s[ed] sapientia celesti. de qua dicit A[postolus]. prima Corinthio[rum] decimo quarto. Loquimur dei sapientiam in misse- rio que abscondita est. Deinde ponit tertiu[m] grad[u] dignitatis et scri- bas: id est in lege peritos qui legis transgressores p[re]henderet et ad legis obseruantiam inducerent. Ysaie quadragesimo. Re- dite priuaticatores legis ad cor vestru[m]. Attende quanta fuit sol- licitudo dei. ad conuersionem iudaice gentis quoniam non qua- lescumq[ue] ad eos misit aulicos sed p[ro]ph[et]as quasi sacratissimos consiliarios suos. sapientes tanq[ua]m familiarissimos assessores suos scribas velut sue curie peritissimos legistas et iudices. C. Nota q[uod] hec tria fuerunt in beato Stephano p[ro]thomartire. Ipse quidem missus fuit a deo ad gentem iudeorum conuertendam: unde dicitur q[uod] faciebat signa magna et prodigia in populo: Math[ie]. vnde amo. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. imo q[uod] plus est. vt dicitur Actuum sexto. Omnes qui erant in consilio. viderunt faciem eius. tanq[ua]m faciem angeli stan- tis inter illos. Ipse fuit p[ro]ph[et]a. nam vt dicit Hieronim[us] i epi- stola ad Paulinum: p[ro]ph[et]e appellantur videntes. quia vide- bant deum quem ceteri videre non poterant. et de isto glorioso martire Stephano. Actuum secundo scribitur. Cu[m] esset Step[hanus] plenus spiritu sancto. intendens in celum vidit glori[am] dei. et Ihesum stantem a dextris virtutis dei. Ipse fuit sapiens. Vnde Actuum sexto Non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Ipse vlt[er]ius fuit de numero scribarum in lege peritissimus. unde cepit loqui de his que gesta sunt: ab Abraham vsq[ue] ad mortem christi. sicut apparet per totum capitulum sep- timum in actibus A[postolorum]. et ideo venit ad iudeos et scribas et reprehendit transgressores legis dicens. dura ceruice et incr[um] cumuli cordibus et auribus. vos semper spiritu sancto resistitis sicut patres vestri qui occiderunt eos. qui prenunciabant de ad- uentu iusti. cuius vos nunc proditores et homicide fuistis. qui accepistis legem in dispositione angelorum: et non custodistis: E. Secundo ponitur iudeorum nequitia. quia non r[ec]eperunt dei nuncios. sed contumeliis affecerunt. unde dicit: ex illis occide-

Daiderunt Ysaïam Hieremiam Ezechielem post christum Iacobum fratrem domini et Iacobum zebedei: et crucifigetur: morte ipsi. ademnantes eos Sap. 3. Sicut fuit Petrus Andreas et Symon chananæus. et flagellabitis in synagogis vestris: id est in congregationibus vestris. Flagellatus fuit Ioseph a fratribus suis. flagellati prophete. sicut Moyses murmuracionibus eorum. Richas Elyas et Hieremias. et post christum flagellauerunt discipulos eius. Et nota quod synagoga grecum vocabulum est. et dicitur a fin quod est et goge quod est aggregatio quasi aggregatio iudeorum. Ecclesia est proprium nomen ecclesie fidelium. Deinde ostendit quid sint facituri eis: quos occidere non poterunt: et persequimini de ciuitate in ciuitatem: non sinentes eos quiescere. ut affligatis etiam eos fuga. qualis fuit persecutio facta in morte Stephani de qua dicitur Actu. octauo. Facta est in illa die persecutio magna in ecclesia. que erat ierosolimis et omnes dispersi sunt per regiones iudee et Samarie. preter apostolos. de quorum persecutione et fuga intelligi potest illud ad Hebreos vnde dicitur. Circuierunt in mellotis in pelibus caprinis. egentes. angustiiati afflicti. quibus dignus non erat mundus. in solitudinibus errantes. in montibus et in speluncis. et in cauernis terre. Ista autem persecutio nostra fuit utilitas. quoniam ut dicit Hieronimus. Persecuti sunt eos de ciuitate in ciuitatem. ut ad populum gentium transmigrarent. ¶ Tercio ponitur generalis iudeorum culpa: ut veniat super vos omnis sanguis iustus: id est omnis culpa effusionis iustisanguinis vobis imputetur: qui effusus est super terram: ps. Effuderunt sanguinem innocentem. Nota quod omnis culpa effusi sanguinis iustorum iudeis imponitur maxime propter effusionem sanguinis christi. in quo quicquid iusticie fuit in aliis sanctis sparsim. vinitue et habundantissime in ipso repperitur Deinde explicat sanguinis effusionis culpam: a sanguine Abel iusti. cuius iusticia apparet Gene. quarto. ubi dicitur quod Abel obtulit munera domino de primogenitiis gregis sui et de adipibus eorum. et respexit dominus ad Abel et ad munera eius. Iustus Abel iusti sanguinem effudit Cayn frater eius zelo inuidie. ut dicitur ibidem. usque ad sanguinem zacharie filii Barachie quem occidistis inter templum et altare: Dicit glosa quod in templo erant duo altaria. vnum interius quod erat incensarii. alterum exterius quod erat holocaustorum. et inter hoc altare et templum lapidatus fuit ille zacharias a populo. ¶ Queritur quis fuit ille zacharias. et dicunt quidam eum esse qui in duodecim prophetis vnde dicitur est. sed ut dicit Hieronimus

Sermo

licet iste fuerit filius Barachie. tamen ubi occisus fuerit scriptura non loquitur. Origenes autem dicit quod deum puenit quodam traditio. quod ille zacharias fuit pater Johannis baptiste. In templo enim erat quidam locus ubi solis virginibus licebat adorare. Beata autem uirgo post salutacione angelica conceperat et peperit templum ingredies stetit ut adoraret in loco virginum. prohibentibus autem eis qui nouerant ipsam genuisse. zacharias defendebat eam dicens adhuc esse virginem. propter quod a populo ibidem inter templum et altare occisus est. sed ut dicit Hieronimus cum hoc dictum de scriptura non habeat auctoritatem. eadem facilitate stemnitur quod probatur. et ideo alii dicunt istum esse zachariam quem iussit Joas rex iude lapidari. ut habetur. 2. Paralip. 24. post cuius mortem ut dicit Epiphanius. non accepit populus manifeste diuinum responsum in templo. Sed attende quod iste zacharias fuit filius Joiade sacerdotis. hic vero dicitur filius Barachie. forte quia cognominatus est sic Joiada. aut ideo quia Barachias interpretatur benedictus domini: et benedictus fuit Joiada. quoniam repauit regnum iudeorum in pristinam dignitatem ut habetur. 4. Regum. 11. Quod autem zacharias iste sit ille de quo dicimus adhibet fidem. quia in euangelio nazarenorum pro filio Barachie scriptum est filius Joiade. Item querit quare soli isti duo inter alios iustos nominantur cum primo ante zachariam multi fuerint interfeciti. Primo ad hoc respondet Remigius. quia Abel fuit pastor omnium: et occisus est in campo. zacharias vero fuit sacerdos et interfecit in atrio populi. per quos duos omnes sancti martires designantur laycalis et clericalis ordinis Secundo respondet Crisostomus. quia cum christum et discipulos eius per inuidiam occidebant. ideo Abel commemoratur quem propter inuidiam frater eius occidit. De zacharia vero facit mentionem. quia duplex presumptio fuit in nece ipsius. quia hominem sanctum. et in loco sancto occiderunt. Tercio aliter responderi potest. quia aggravatur occidium ex propinquitate sanguinis. et ex beneficiis receptis. Abel autem occidit Cayn fratrem suum. zachariam vero iussit lapidari Joas. ut dicitur 2. Paralip. 24. Non est recordatus Joas misericordie quam fecerat Joiade pater eius secum. sed interfecit filium eius. Quarto ad hoc taliter potest dici. quia solum propter necem Abel dicitur gen. 4. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. et vindicta fuit. quia habitauit Cayn profugus super terram. et tandem interfecit. ut dicitur gen. 4. De zacharia vero dicitur secundo Paralip. 24. quod cum moreretur dixit. videat deus et requirat. consecuta est autem vindicta. quod ut ibidem dicitur. post anni circulum

tradidit dñs infinitā populi multitudinē in manu paucorū. ex
 eratus regni sirie. et occisi sūt omēs principes populi ⁊ depda-
 ti sūt regnū. et illudentes ignominiose regi ioas. reliquerūt eū
 plenū languoribz. quē tandē occiderūt serui eius iacentē in le-
 cto vt dicit scriptura. in vltionē sanguis zacharie filij ioiade.
 sed nec rex sepultus ē in sepulcris regū. ⁊ Itē querit quare
 vltio sanguis abel veniat sup iudeos. cū ipsi nō occiderūt eū.
 sed nec ex cayn nati sūt. Et dico qd ex quo occiderūt crisū. qui
 fuit abel p innocentia ⁊ mansuetudinē. nec restitit occidenti. id
 sanguis abel venit sup eos. Nota qz iudei occidentes hūc glo-
 riosū pthomartirē stephanū. sanguinē abel ⁊ zacharie aduxe-
 rūt aduersū se. nā in abel fuit virginitas. innocentia et patien-
 tia. virginitatē autē stephani pbat p̄latura viduaz ei om̄issa.
 innocentia pbat p̄ductio falsoz testiu aīa eū. patientia. qz pa-
 tientē inuenimus eū. qm̄ non nisi bis esse locutū repimus scz cū
 dixit. Dñe ih̄su accipe sp̄m meū. et cū dixit. Dñe ne statuas
 illis hoc peccatū. imo maior fuit eius patientia. qz nō expetiuit
 vīdīcā. quemadmodū sanguis abel. sed petiit indulgentiā.
 Itē ipse fuit zacharias qz in sacris cōstitut. vltē hīc spūs dñi
 irruit in zachariā vt rep̄henderet iudeos. ita in pthomartirē ste-
 phanū. vltimo lapidatus ē quemadmodū et zacharias a po-
 pulo. R Quarto ponit diuina vltio: Amen dico vobis. ve-
 nient h̄c omnia: id est p omnibz his: sup generationē istam:
 generatio iudaica viperea est. que parientē se necat. Deutro.
 32. Generatio parua atqz puerla h̄cane reddis dño popule
 stulte et insipiens. nunquid non ipse est pater tuus. qui posse
 dit. fecit. ⁊ creauit te. Nota h̄m Crisosto. qd tripliciter accipi po-
 test. qd omnis vltio effusi sanguinis veniat sup generationem
 iudaicam. Primo. quia sicut omnia bona que ex singulis gene-
 rationibz a cōstitutione mundi omnes sancti merebant. illis no-
 uissimis donata sunt. qui ch̄istū receperunt. ita omnia mala que
 merebant impij in singulis generationibz. a cōstitutione mun-
 di illis nouissimis data sunt. qui ch̄istū et discipulos eius ab-
 secerūt. Secundo sic. quēadmodū em̄ nulla opera sanctorū ab-
 initio mundi tantam gratiam mereri potuerunt. quanta p ihe-
 sum data est hominibz. ita nulla mala opera tantam meruerūt
 penam. quantā ex morte ch̄isti cōsecuti sunt iudei. quia toti mū-
 do facti sunt iudibz. et eiunt de ciuitate in ciuitatē. et de reg-
 no in regnū. sicut factū est in regno anglie et fraucie. Tercio qz
 posteriores iudei non sunt correcti a malis precedentū. sed ad-
 diderunt peiora. ideo omnis vltio precedentū venit sup eos.

Sermo

Quarto dicere possumus qd omnis ultio diuina venit sup eos: quia occidentes christum omniū commiserunt culpā nequitiā. cū in ipso contineat generalis iusticia omniū sanctorū precendentium et sequentium. Dicit em̄ in canonica Jacobi. Qui offendit in vno factus est omniū reus. Dum ergo christum qui ē caput ecclesie crucifixerunt omniū electōz sanguinem extra se prouocauerunt. a sanguine abel iusti vsq; ad sanguinem vltimi electi etc.

Secunda pars

L

Secundo cū dicit: Hierusalem hierusalem: tangit obstinate mentis aduersitas et duricia. obstinati em̄ in dei occiderunt nuncios christi. et noluerunt aggregari sub alas eius. Et ideo duo tangunt. Primum est exprobratio neis sanctorū. vnde dicit: Hierusalem hierusalem: ista reueratio vt dicit crisostomus. est miserentis et valde diligentis aut forte dolentis est. aut comminantis. non autem dominus loquitur ad saxa. sed ad homines habitatores hierusalem: que occidit prophetas dolendo exprimit dominus prophetarū necem. dolet de morte amicorū. et de culpa occidentium: et lapidas eos qui ad te missi sunt: Crisostomus. dicit. Missi ad te isaiam et secasti eum. Hieremiam lapidasti. Ezechielem tractum per lapides exprobasti. quomodo ergo saluaberis que nullum ad te medicum venire permittis. Nota qd ista exprobratio domini intelligi potest de morte gloriofi martiris stephani. quem ad se missum lapidauerunt iudei. ipse em̄ missus fuit ad eos auertendos. quatenus sibi conueniat illud quod dictum est Ezechie. 2. Fili hominis mitto ego te ad filios israel. ad gentes apostatrices que reuerterunt a me. Et respondet beatus stephanus illud ysaię. 6. Ecce ego. mitte me. sed lapidauerunt hunc celestem nuntium dei. vt mortis penam ei infligerent. sepius em̄ voluerunt christum perimere. In isto autem martire iniquum compleuerunt suum desiderium. quo sepe voluerant lapidare christum. Et secundo ponit rebellio iudeorū. quia non obstantibus occisionibus sanctorū voluit christus ad se aggregare et noluerunt. vnde dicit: quoties volui: quia non semel aut bis: aggregare filios tuos: in congregatione fidelium: quemadmodum gallina aggregat pullos suos sub alas suas. Nota quia assimilat se christus galline aggreganti pullos suos sub alas. Deutro. vero. 33. assimilatur aquile que expandit alas suas et assumpsit populum iudeorū. et hoc rationabiliter. aquila em̄ obtinet principatum in volatilibus. et qd tunc temporis deus assumpsit populum iudeorū